

EVROPI PRIMANJKUJE FIKCIJE

PATRICK OLIVIER, DIREKTOR SEKRETARIATA AUDIOVIZUALNE EUREKE

PATRICK OLIVIER

Ko so oktobra leta 1989 predstavniki šestindvajsetih evropskih držav ustanovili *Audiovizualno Eureka* (AVE), je vse skupaj močno spominjalo na tedaj prevladujoči žargon francoske kulturne politike: »Dol z ameriškim kulturnim imperializmom!«. Četudi v prvi vrsti predstavljena kot kulturna, je bila akcija skozi in skozi politična — treba je bilo pač najti ustrezno obliko Združenih držav Evrope tudi na področju ustvarjanja podob! Petnajst mesecev pozneje je AVE že sorazmerno razvejana mreža, katere kraki iz sedeža v Bruslju segajo v praktično vse evropske države, struktura same organizacije pa se je medtem obogatila s celo vrsto specializiranih agencij in ustanov. Inkubacijska doba je torej mimo, prišel je čas vsebinskih razprav. Zato smo izrabili prisotnost direktorja sekretariata AVE, gospoda **Patricka Oliviera**, na posvetu v okviru letošnjega FEST-a in mu zastavili nekaj vprašanj v zvezi z delovanjem in možnostmi AVE.

Štiriinštiridesetletni Patrick Olivier je na čelu sekretariata natanko leto dni. Njegova dosedanja kariera je tipična za »enarha«, kakor Francozi radi imenujejo diplomante *Ecole Nationale d'Administration*: najprej službovanje pri UNESCO, nato pa zapovrstjo na ministrstvih za izobraževanje, kulturo in končno za zunanje zadeve. Prav pri slednjem je tudi dobil nalogo zasnovati in postaviti AVE.

Srečanje z bruseljsko-pariško »delegacijo« (razgovora sta se namreč udeležili še strokovna sodelavka Delphine Morel in tiskovne predstavnica Elsa Saillant) je že med uvodnim spoznavanjem dovolj zgovorno pokazalo, da imajo evropske mreže še nešteto lukenj. Če je za vprašanje »Ali ima Beograd morda tudi kakšno staro mestno središče?« še mogoče najti opravičilo na klasični festivalski relaciji Hyatt — Inter-Continental — Sava-center, je bila potreba po razlagi jezikovnih specifičnosti jugoslovanskih narodov vendarle nekoliko nepričakovana — saj navsezadnje AVE v vseh svojih programskih dokumentih prisega na spoštovanje regionalnih avtentičnosti. Tako bo tudi pričujoči intervju proti vsem pričakovanjem gostov izšel — v slovenščini!

Področje audiovizualnega je danes navkljub generalni razmejenosti na film, televizijo in videoprodukcijo močno prepleteno. Ali je znotraj ciljev AVE kljub temu mogoče govoriti

o svojevrstni hierarhiji teh treh medijev?

Patrick Olivier: Najbolj splošno rečeno nas zanima vse, kar je v zvezi s podobo. Res pa je, da imajo določena področja znotraj tega širokega polja za nas pri AVE poseben pomen. Če naj torej govorim o prioritetah, o hierarhiji, tedaj je na prvem mestu nedvomno **televizija**. Če je namreč kje v Evropi problem res hud, tedaj je to prav pri televizijskih programih. Preprosto povedano: manjka nam ur, ur izvirnega in dobrega programa. Pri televiziji je namreč še toliko bolj očitno tisto, kar v grobem velja za celotno področje audiovizualnega: premalo je dobre fikcije. **Evropi primanjkuje fikcije!** Od tod izvira posebna pozornost, ki jo namenjamo prav temu segmentu. Poleg fikcije moram omeniti še **animacijo**, za katero v Evropi obstaja izjemno velik, a ne dovolj izrabljen potencial, ter t.i. **nove podobe**, podobe sinteze, tridimenzionalne podobe in nenazadnje televizijo visoke definicije. **Morda je prav televizija primeren teren za pojasnitev še ene večplastnosti. Televizija namreč prav vzorčno obsega vse tri plasti, na katere se pogosto sklicujete v vaših dokumentih: komercialno, kulturno in industrijsko. Mirno bi jim lahko**

dodali še četrto, politično razsežnost. Kje natanko je znotraj teh koordinat AVE, kje lahko stori največ?

Patrick Olivier: Historično gledano je bil prvi zastavek kulturni. To nas je vse skupaj najbolj skrbelo. Šlo je dejansko za pravi klic na pomoč. Evropske kulture je ogrozila ta popolna uniformiranost in standardiziranost podob, ki jih vsi gledamo — najsi gre za ameriške, japonske... Sprva je bil torej to nekakšen kulturni alarm. Zelo hitro pa smo se zavedli, da je v igri tudi komercialni zastavek. Navsezadnje so bile v področje audiovizualnega vložene velike vsote denarja in Evropa ima na tem tržišču prav tako svoje mesto. Od kulture k financam — taka je bila pot AVE.

Na današnjem posvetu ste v šali rekli, da vaš sekretariat žal ne more pisati čekov. V tem je gotovo tudi veliko resnice. Kako pravzaprav delujete?

Patrick Olivier: Res je, neposredno v Bruslju ne razpolagamo z nobenim sklado, ki bi zagotavljal sredstva za produkcijo. Ves naš napor je zato usmerjen v organizacijo stikov med zainteresiranimi stranmi: med kreativci, operativci in financerji. Naše delo je tako svojevrstna **finančna montaža**, za vsak projekt posebej. Včasih so to neposredno banke, drugič javni skladi, namenjeni audiovizualni produkciji, tretjič pa posebne ustanove, kakršen je recimo francoski CNC (Nacionalni center za kinematografijo). V tem ne vidim nobene pomanjkljivosti našega dela, prej nasprotno — tako je od samega začetka pravilo igre: ne ustanavljati novih skladov, temveč le mobilizirati in ustrezno soočiti že obstoječe.

Omenili ste kreativce. Eden od razlogov za dvom v dolgoročno uspešnost projekta AVE je morebiti prav v dejstvu, da je bil sprva ustvarjen sistem, ki očitno dobro deluje, šele nato pa se je začel lov za ustvarjalci. Se vam ne zdi, da bi na ravni medijske promocije celotnega projekta eno samo veliko režisersko ali scenaristično ime lahko storilo več, kot cela vrsta predstavitev in publikacij? Z drugimi besedami, kje so avtorji?

Patrick Olivier: Po eni strani imate či-

sto prav. Res je, šele na začetku smo, in kakšno veliko ime bi nam nedvomno veliko pomagalo. Po drugi strani pa že imamo pomembne partnerje, le da so bolj iz krogov filmskih »profesionalcev«, če naj jim tako rečem, namreč producentov, organizatorjev, tehnikov... Poglejte, na začetku smo sodelovali zgolj z javnimi televizijami, zdaj pa se nam že pridružujejo tudi privatne npr. francoska *La Cinq*. Za nas je to velik uspeh, skoraj tolikšen, kot če bi enega od projektov režiral npr. Kusturica!

Delphine Morel: Odgovor na to vprašanje je v tesni zvezi z že omenjeno prioriteto televizije v naših projektih. Na televiziji je pač tako, da je velik del posla zvezan z industrijo. Zato morda nekoliko manj govorimo o ustvarjalcih, več pa prav o televizijskih profesionalcih.

Eden od velikih televizijskih projektov, pri katerih je AVE neposredno udeležen, je tudi program EURONEWS. Celo če odmislimo dejstvo, da je program satelitov že relativno nasičen, se ne moremo izogniti vzporednicam z že obstoječimi podobnimi programi, v prvi vrsti seveda z vseprisotno ameriško mrežo CNN. Kako najti nov, še neizrabljen segment v tej prenasičeni ponudbi?

Patrick Olivier: Naj najprej povem, da je Jugoslavija močno vpletena v ta projekt, saj Sarajevo kandidira za sedež EURONEWS (v konkurenci z Barcelono, Lyonom in Muenchnom). Tudi pri tem projektu je ohranjena osnovna shema **partnerstva**: sleherni partner pošilja svoje aktualne novice, ki se v produkcijskem centru opremijo za

nadaljnjo difuzijo. Šlo bo torej za svojevrstno **remontažo informacij**, ki bodo nato posredovane s petimi različnimi jezikovnimi kanali — sprva devet ur na dan, nato pa neprekinjeno.

Lotimo se še malo evropskega filma. Privreditev, ki je poskušala promovirati enotno podobo evropskega filma, namreč vsakoletna podelitev nagrad Felix, le-temu ni naredila prav veliko koristi. Prej nasprotno, ponudila je dovolj dolgočasno in žalostno podobo neke vendarle dovolj vitalne produkcije. Zato me zanima, na kaj pravzaprav pomislite, ko rečete »evropski film«?

Patrick Olivier: Močno se strinjam z vašo oceno. Če je bila berlinska premiera še dovolj obetavna, tedaj o pariški ni vredno zgubljeni besed, zadnja, tista v Glasgowu, pa je bila nekje vmes. Mi pri tej akciji nismo neposredno udeleženi, lahko pa vam seveda odgovorim na vprašanje v zvezi z evropskim filmom. V dilemi med generalizacijo nekakšnega abstraktnega evropskega filma in vrsto posamičnih, skorajda regionalno avtentičnih kultur smo seveda na strani teh drugih. To je več kot jasno! Trdna zasidranost v posamični kulturi je eno od temeljnih izhodišč celotnega projekta AVE.

Delphine Morel: Kar lahko storimo na evropski ravni, je recimo dvig ravni pisanja scenarijev. V ta namen organiziramo posebne tečaje, promoviramo obetavne sinopsise in iščemo dodatna sredstva za razvoj le-teh do faze shemarija. Od tod dalje pa je stvar nacionalnih produkcij oziroma koprodukcij, da tako izdelane scenarije realizirajo v

skladu s specifičnostmi posameznih dežel.

*O evropskem filmu vas sprašujem, ker se mi zdi, da vendarle obstaja določena mera idealizma, skorajda idealiziranja nekaterih projektov. Vzemimo recimo naslov, pod katerim prav te dni poteka srečanje mladih avtorjev risanega filma v francoskem mestu Valence: *Ena sama čudovita Evropa* (»Une seule et belle Europe«).*

Patrick Olivier: Veste, imamo zelo oprijemljive projekte z bankirji, ki so še kako realistični, imamo pa seveda tudi nekoliko bolj idealistične projekte, kakršen je tale, ki ga omenjate. Idealizem ima svoj šarm in prav nič se ga ne sramujemo! Včasih je treba tudi malo sanjariti. Navsezadnje se je v trenutku, ko smo ustanavljali AVE, zdelo nekoliko sanjaško kukati tudi proti Vzhodu. Le malo za tem pa je padel berlinski zid! Naključje ali del splošnega občutja v zraku?

Za konec pa še vprašanje v zvezi s filmsko publicistiko. Ali je v AVE kaj prostora tudi za promoviranje in izmenjavo informacij med filmskimi revijami? Kaj bi rekli, če bi se jutri pred vami pojavil projekt mednarodnega kolokvija filmske teorije ali pa predlog za medrevialno izmenjavo na evropski ravni?

Patrick Olivier: Iskreno bi ju pozdravil, saj takega projekta še nimamo. Navsezadnje sta tudi kritika in filmska estetika del širokega audiovizualnega polja. Razmišljali smo sicer o evropski reviji o audiovizualni kreaciji, vendar to ni pravi odgovor na vaše vprašanje. Mislim, da bi bila prava pot natanko taka kot pri drugih projektih: iniciativa več zainteresiranih strani, ki bi preko svojih nacionalnih koordinatorjev sprožili pobudo za tovrstno sodelovanje. Dejstvo, da se to še ni zgodilo, nikakor ne bi smelo biti ovira. Vsega se pač še nismo spomnili! Zakaj ne bi recimo sami poskusili, skupaj s *Cahiers du cinema* in še kakšnim, recimo italijanskim partnerjem organizirati vzajemno izmenjavo informacij? Takšna mreža bi bila prav dobrodošla.

ZA EKTRAN SE JE POGOVARJAL STOJAN PELKO

ZANIMIVEJŠI PROJEKTI AUDIOVIZUALNE EUREKE

GEP (Groupement Europeen de Production) združuje vrsto evropskih televizij (RAI, A2, Channel 4, ZDF itd.), ki so ustanovile sklad za razvoj pisanja scenarijev. Po odločitvi komisije je lahko avtorjem ali neodvisnim producentom namenjena pomoč od 100.000 do 300.000 DEM.

GEECT (Groupement Europeen des Ecoles de Cinema et de Television) združuje dvajset vodilnih evropskih visokošolskih ustanov s področja filmske in televizijske ustvarjalnosti. V njem sta tudi zagrebška in beograjska Akademija.

Umetniški poklici (Les metiers d'art) je naslov serije, ki jo za televizijo visoke definicije (HDTV) režira Jacques Scandellari. Financirajo jo Evropska skupnost, francoski CNC, Synergetic in TV Europe, sodeluje pa tudi JRT (Sarajevo). Julija lani so posneli prvo epizodo v Parizu, letos pa snemajo v Jugoslaviji in na Cipru.

MAP TV (Memoire — Archives — Programmes) skrbi za promocijo evropskih koprodukcij na osnovi arhivov. Akcije koordinira predstavnik francoskega Nacionalnega audiovizualnega inštituta (INA).

Koordinator **AVE** za Jugoslavijo je gospa Darinka Zimić z Zveznega zavoda za mednarodno znanstveno, prosvetno-kulturno in tehnično sodelovanje, Beograd, Kosancićev venac 29, tel. 011/626-644.